

MANIFEST NEZAVISNOG KOSOVA

Agim Čeku

Po mišljenju Prištine nezavisnost ne predstavlja samo 'prirodno' rešenje trenutnog uređenja regije, već i najbolju opciju za Beograd. Kosovski resursi. Problem srpske manjine. Neka Evropa povuče potez.

---

1. *R*ASPAD BIVŠE JUGOSLAVIJE POČEO

je 1989. godine, ako ne i ranije, a danas se ovaj proces nalazi u završnoj fazi. Konačno rešenje o statusu Kosova biće doneto za svega nekoliko meseci. Nezavisnost Kosova označiće kraj prirodnog raspada stare Titove federacije. Tako će i Balkan konačno moći da se okrene budućnosti i Evropskoj uniji kao jedinom mogućem rešenju za ovu regiju.

Skeptici će se možda zapitati da li će Srbija ikada moći da prihvati činjenicu o nezavisnosti Kosova. Teško je i zamisliti drugačije rešenje, ne samo zato što je 90% stanovništva Kosova za nezavisnost, već i zato što je to i za Beograd najbolje dugoročno rešenje. Pre svega zato što je nezavisnost najbolji način da se zaštite interesi srpske manjine na Kosovu. Pradoksalno, ali Srbi na Kosovu snose najveće posledice zbog pokušaja Beograda da uspori ostvarivanje nezavisnosti. Oni se, kao najveće žrtve trenutne neizvesnosti, nalaze u procepu između jedne države koja je prestala da postoji i druge koja još nije priznata.

S druge strane, Kosovo za Beograd predstavlja ekonomski balast i sve dok se njegov status ne reši, i sam proces političke obnove i približavanja Srbije Evropi će tapkati u mestu. Evropska unija želi da na zapadnom Balkanu formira zonu stabilnosti i prosperiteta, što je nemoguće sve dok se ne reši sudbina Kosova: bez postizanja nezavisnosti, naš region neće uspeti da privuče strane investitore.

Dakle, nezavisnost je neminovna. Danas Kosovom upravljaju lokalne institucije formirane uz pomoć međunarodne zajednice, koja je usledila posle potiskivanja srpske vojske sa naše teritorije od strane NATO-a. Od 1999. godine Beograd nema nikakvu kontrolu nad teritorijom Kosova. Zaštita Srba koji žive na Kosovu poverena je vladi u Prištini, primenom asimetričnog sistema koji garantuje zaštitu naših manjina, dok je status srpske zajednice, njenog vlasništva i kulturnih dobara regulisan nizom zakona koje su usvojile međunarodne organizacije.

2. Kosovo predstavlja međunarodni problem i ne može se rešiti u bilateralnim pregovorima Beograda i Prištine. Nije realno očekivati da Srbija i Kosovo sami postignu sporazum i upravo zbog toga su pregovori u Beču bili usmereni na specifične probleme, kao što su prava manjina. Vojna intervencija NATO-a 1999. godine, kojom je zaustavljeno etničko čišćenje na Kosovu, dovela je do učešća međunarodne zajednice u sukobu, a UNMIK je dobio zadatak da omogući ostvarivanje prelazne faze, u kojoj smo formirali nacionalnu vladu u Prištini.

Danas je Kosovo zemlja koja funkcioniše. Posедуje institucije koje mora da ima nezavisna država. Nalazi se na petom mestu u svetu po površinskim rezervama lignita i raspolaže najvećim energetske potencijalom u regionu, koji bi mogao da se iskoristi za proizvodnju električne energije i isporuku susednim zemljama kojima je ona potrebna. Sada kada nuklearne centrale u Rumuniji i Bugarskoj zastarevaju, potrebno je izvršiti velika ulaganja u ovaj sektor. Ipak, potreba za električnom energijom može se povećati samo u slučaju oporavka privrede u zemljama jugoistočne Evrope. A Kosovo mora da bude spremno da popuni razlike između ponude i potražnje za električnom energijom u regionu.

Naša zemlja je otvorena za strane investicije. Nedavno je naša vlada najavila dva velika tendera u sektorima energetike i telekomunikacija. Zahvaljujući evru imamo stabilnu valutu. Inflacija je pod kontrolom. Privatizovali smo 90% imovine velikih društvenih preduzeća.

Vlada na Kosovu će nastaviti sa usvajanjem zakona koji se odnose na reformu javne uprave, sistem upravljanja privredom i finansijski sektor. Nedavno smo primili delegaciju eksperata Ministarstva finansija Kirgizije, koja nas je posetila da bi se informisala o našem načinu upravljanja državnim finansijama. Naš poreski sistem zasniva se na širokom oporezivanju, malom procentu oslobađanja od poreza i niskim graničnim poreskim osnovicama, a imamo i fleksibilno tržište rada. Još uvek nerešeno pitanje državnog statusa sprečava potpuno otvaranje za strana ulaganja i dolazak međunarodnih finansijskih organizacija. Nezavisnost nije čarobni štapić koji će rešiti sve naše probleme, ali ona je glavni preduslov za razvoj.

Kosovo je multietnička zemlja, a ne samo država Albanaca. Naš politički program ne podrazumeva ujedinjenje sa Albanijom, već uključjenje u Evropsku uniju. Kosovo bez Srba ne bi predstavljalo uspeh, a pripadnici te manjine bi trebalo da budu spokojni i da veruju u budućnost koju će im doneti nezavisnost. Oni čine samo 5% ukupnog stanovništva, a mi danas imamo dva zvanična jezika – albanski i srpski. Sprovodimo i asimetričnu decentralizaciju, da Kosovo ne bi postalo zajednica dva odvojena entiteta, kao što je to slučaj u Bosni. Oko 82% Srba će živeti u područjima naseljenim pretežno njihovim sunarodnicima i moći će nezavisno da odlučuju o pitanjima koja se tiču osnovnog i srednjeg obrazovanja i zdravstvene zaštite. Osim toga moći će da biraju sudije i da imenuju šefove lokalne policije u okviru svojih zajednica. Takva autonomija data nacionalnoj manjini predstavlja jedinstven slučaj u Evropi.

Učesnici pregovora u Beču su se više bavili položajem svoje manjine nego statusom Kosova. Prema rečima specijalnog izaslanika OUN-a, Martija Ahtisarija, cilj je da se ustanovi sistem za zaštitu Srba i da se spreči njihovo masovno iseljavanje. Mi ih smatramo svojim sunarodnicima i učinićemo sve da ih zadržimo, ali ne prihvatamo direktno mešanje Beograda, koji ima malo toga da ponudi Srbima na Kosovu i koristi ih samo za postizanje sopstvenih političkih ciljeva.

Srpske izbeglice se vraćaju na Kosovo: do danas se vratilo 38 hiljada. Naša vlada je samo u toku ove godine izgradila 365 kuća, uglavnom u selima južno od Mitrovice. To pokazuje da smo ostvarili napredak u njihovoj reintegraciji, kao i da naš sistem asimetrične decentralizacije funkcioniše. Činjenica da se oni ne raspoređuju isključivo ka severu, kako su mnogi predviđali, predstavlja još jedan argument protiv razdvajanja, koje bi izgubilo svaki smisao ukoliko bi se veliki broj Srba rasporedio po celoj teritoriji Kosova. Podela je u suštini neizvodljiva i potpuno nepoželjna. Ne bi dovela do stabilnosti i predstavljala bi suprotnost svemu onome što je međunarodna zajednica pokušala da ostvari do sada.

3. Kosovo je jedinstven primer jer predstavlja rezultat procesa koji se odvija pod međunarodnim vođstvom i koji je odobrio i utvrdio Savet Bezbednosti OUN-a. Nezavisnost, koja je na pomolu, nije podrška međunarodne zajednice separatizmu, već primena međunarodnog prava prema kojem državama nije dozvoljeno da vode politiku diskriminacije i da vrše genocid. Proteklih decenija Beograd je diskriminisao Albance na Kosovu, a Milošević je otišao i dalje započevši vojnu akciju s namerom da očisti Kosovo od Albanaca. Tada je međunarodna zajednica intervenisala u skladu sa zakonima koji se odnose na poštovanje ljudskih prava i odbranu civilnog stanovništva, čime je u stvari prestala uprava Beograda nad Kosovom, posebno posle dolaska snaga UNMIK-a.

Postoje i druge pravne osnove na kojima se zasniva težnja za nezavisnošću Kosova. Jugoslovenski ustav iz 1974. godine daje pokrajini ista prava koja imaju i sve druge republike tadašnje federacije, uključujući i pravo na odluku o otepljenju. Stoga Kosovo ispunjava sve zahteve neophodne za postizanje nezavisnosti zasnovane na načelu samoopredeljenja, koje podržava Evropska unija, a koje je usvojila i nova vlada u Beogradu.

Posle prijema Bugarske i Rumunije u Evropsku uniju, zemlje zapadnog dela Balkana okružene su zemljama Evropske unije i njihova jedina budućnost je priključenje Uniji. Evropska unija mora da pokaže narodima ovog regiona da želi ozbiljno da se bavi pitanjem integracija na zapadnom Balkanu, i to reformisanjem vlastite politike izdavanja viza i ulaganjem u stvaranje čvrstih ekonomskih i političkih veza. U tom smislu, nezavisnost Kosova je prilika da se započne novi proces integracija na zapadnom Balkanu. Nezavisnost bi zadala jak udarac političkom ekstremizmu koji je prisutan u ovoj oblasti.